

Miljødirektoratet
Sendt via skjema på nettsiden

Deres referanse: 2025/2118
Vår referanse: 2025/50
Dato: 25.02.2025
Publikasjonsnr.: NIM-H-2025-014

HØRINGSUTTALELSE

Forslag til ny bestemmelse i naturmangfoldloven - forbud mot nye torvuttak

1. Innledning

Norges institusjon for menneskerettigheter (NIM) viser til Klima- og miljødepartementets forslag til ny bestemmelse i naturmangfoldloven kap. VI § 56 om forbud mot nye torvuttak, som nå er sendt på høring av Miljødirektoratet.

NIM mener at den foreslåtte lovendringen vil kunne bidra til å redusere klimagassutslipp, bevare naturmangfoldet i Norge og bidra positivt til å oppfylle Norges menneskerettslige forpliktelser til å sikre retten til et levelig miljø.

2. Menneskerettslige sider

Norge har forpliktet seg til å sikre et levelig miljø der naturens mangfold bevares. Grunnloven § 112 første ledd sier at «[e]nhver har rett til et miljø som sikrer helsen, og til en natur der produksjonsevne og mangfold bevares». Videre følger det av Grunnloven § 112 tredje ledd at staten har en plikt til å gjennomføre tiltak for å sikre denne rettigheten. Forringelse av miljøet kan også påvirke andre menneskerettigheter, som retten til liv, privatliv, eiendom og urfolksrettigheter.¹

Norge er part i Convention on Biological Diversity (CBD). Under CBD ble statene i 2022 enige om et Global Biodiversity Framework (naturavtalen), som setter mål for bevaring av naturmangfold for 2030 og for 2050, blant annet ut fra hva som er nødvendig for å sikre retten til «a clean, healthy and sustainable environment».² Det tre første globale målene i naturavtalen for 2030 er å: (1) redusere tap av biomangfold mot null; (2) restaurere 30% av forringede områder; og (3) effektivt verne 30% av både land- og havområder.

Norge er også part til Parisavtalen, som setter globale mål for kutte klimagassutslipp og holde den globale temperaturøkningen under 1,5 grader. Den

¹ Henholdsvis GrL. §§ 93, 102, 105 og 108.

² Se naturavtalen, avsnitt 7(g), som henviser til FN-generalforsamlingens res. 28. juli 2022, nr. 76/300 *the human right to a clean, healthy and sustainable environment*, der statene uttrykte sin anerkjennelse for en slik rettighet.

europiske menneskerettsdomstolen slo i 2024 fast at stater har en plikt til å beskytte sine innbyggers rett til liv og helse mot skadelige klimaendringer etter EMK artikkel 8.³

Menneskerettighetene pålegger derfor Norge plikter både til å bevare miljø og naturmangfold og til å ta sin del av ansvaret for å beskytte mot klimaendringer. Norge har en betydelig skjønnsmargin i valg av tiltak for å oppfylle disse forpliktelsene.⁴

3. Merknader til lovforslaget

Som det understrekes i høringsnotatet, gjelder ikke forbudet arealer som allerede er regulert til torvuttak. Det betyr at forbudet ikke vil ramme eksisterende uttaksområder før disse er uttømt. Dermed vil effektene av forbudet, som lavere klimagassutslipp og redusert tap av naturmangfold, først vise seg om noen år.

NIM støtter forslaget om å forby nye torvuttak av flere grunner:

Forbudet vil bidra positivt til å redusere nedbyggingen av myr. Myra spiller en avgjørende rolle i å opprettholde biologisk mangfold, regulere vannbalansen og lagre karbon. Uttak av torv medfører ødeleggelse av disse sårbare økosystemene, noe som kan føre til tap av arter og økte klimagassutslipp.

Forbudet vil bidra til oppfyllelsen av Norges internasjonale forpliktelser. Norge har gjennom naturavtalen og Parisavtalen forpliktet seg til å bidra til å redusere tapet av naturmangfold og utslipp av klimagasser mot null. Et forbud mot nye torvuttak vil være et konkret tiltak som på sikt vil bidra til å nå disse målene.

Forbudet vil kunne bidra til å sikre rettigheten til en natur der produksjonsevnen og mangfoldet bevares i tråd med Grunnloven § 112. Et forbud mot nye torvuttak er i tråd med denne konstitusjonelle forpliktelsen.

Vennlig hilsen
for Norges institusjon for menneskerettigheter

Gro Nystuen
Fungerende direktør

Ingrid Skjoldvær
Rådgiver

Dette dokumentet er elektronisk godkjent og har dermed ingen signatur.

³ Verein KlimaSeniorinnen Schweiz m.fl. v. Sveits [GC] (53600/20) 09.04.2024 avsn. 514-520.

⁴ Verein KlimaSeniorinnen Schweiz m.fl. v. Sveits avsn. 541.